MN DEPARTMENT OF HEALTH

Cudurka Fayraska Powassan

Waa maxay cudurka fayraska Powassan?

Fayraska Powassan waa *flavivirus* shilinta laga qaado kaasi oo la xiriira fayrasyada kaneecada qaarkood sida fayraska West Nile. Fayraska waxaa loogu magaca-daray Powassan, Ontario halkaasoo markii ugu horraysay la helay 1958. Laba nooc oo Fayraska Powassan ah ayaa laga helay Waqooyiga Ameerika oo ay ku jiraan fayrasyada Powassan ee nooca 1 iyo nooca 2. Cudurka fayraska Powassan ee dhakhtar daaweeyo aad ayuu dhif u yahay Minnesota iyo Maraykanka.

Sidee dadku u qaadaan cudurka fayraska Powassan?

Dadku waxay ka qaadi karaan fayraska Powassan qaniinyada shilinta qabta fayraska. Dhammaan shilintu ma siddo fayrasyadan, dhammaan dadka ay qaniinaana ma bukoodaan. Shilintu waxay u baahan tahay inay qofka ku dhagganaato muddo kahor inta ayna cudurka keenin. Wakhtiga lama yaqaan cudurka fayraska Powassan, laakiin waxay u dhawdahay inuu ka gaaban yahay 12-24 saacadood.

Hal nooc oo kamid ah fayraska Powassan (nooca 2 ama "fayraska deer tick") waxa qaada shilinta lugaha madow (deer tick), isla markaana taasi oo faafisa cudurka Lyme, *anaplasmosis*, iyo babesiosis. Shilinta lugaha madow waxa laga heli karaa meelo badan oo geedo waawayn leh Minnesota. Shilinta lugaha madow waxay ku nooshahay dhulka meelaha dhirta leh ama meelaha kaynta badan leh. Shilintu waxay ka raadsataa wax ay ku dul noolaato dhulka ama meel udhow dhulka waxayna qabsataa marka qof ama xayawaan meesha soo maraan. Shilintu ma booddo, duusho ama kama soo dhacdo geedaha.

Gobolka Minnesota, bilaha Abriil ilaa Luulyo iyo Sebtembar ilaa Oktoobar ayaa ah kuwa khatarta ugu wayn ee in shilintu qofka qaniinto. Khatarta waxay ugu badan tahay bilaha Juun ama Luulyo sanad kasta. Shilinta lugaha madow waa wax yaryar; kuwa qaangaarka ah waxay la xajmi yihiin abuurka sisinta kuwa carruurta ahna waxay la xajmi yihiin siidhka bobiga. Iyadoo ay ugu wacan tahay xajmigooda yar, qofku ma ogaan karo in shilin qaniinsan tahay.

Nooc kale oo Fayraska Powassan ah (nooca 1) waxaa qaada faracyo shilin ah oo la mid ah kuwaasi oo inta badan quuta *woodchucks-ka* iyo dabagaallaha halkii bini-aadanka. Shilintan sidoo kale waxa laga helaa aagagga geedaha waawayn leh ee Minnesota, laakiin way yar tahay in bini-aadanka ay kulmaan.

Maxay yihiin calaamadaha cudurka fayraska Powassan?

Dad badan oo qaba fayraska Powassan ma laha astaamo ama waxay leeyihiin astaamo fudud oo kaliya. Astaamaha fayraska Powassan caadi ahaan waxay muuqdaan 1-4 toddobaad gudahood ee qaniinyada shilinta. Calaamadaha iyo astaamaha waxaa ka mid noqon kara:

- **Qandho**
- **Madax-xanuun**
- **Matag**
- **Daciifnimo**
- **Suuxdimo**
- **Encephalitis** (bararka maskaxda)
- **Meningitis** (bararka xuubabka ku wareegsan maskaxda iyo xangulada)

Bukaanada qaba cudur halis ah waxaa laga yaabaa inay yeeshaan astaamo muddo dheer oo xagga neerfaha ah sida mada-xanuun iyo dhibaatooyin xagga xasuusta ah. Dhimashadu waa suurtogal laakiin waxa dhif ah (qiyaastii 10% [boqolkiba toban] xaaladaha qaba encephalitis).

Sidee cudurka fayraska Powassan loo ogaado?

Haddii qofku uu ka shakiyo cudurka fayraska Powassan, waa inay la xiriiraan dhakhtar isla

markiiba si loo ogaado cudurka loogana daaweeyo. Baarista cudurka fayraska Powassan waxay kusalaysan tahay taariikhda gaadhista deegaan shilintu joogto, baaris jireed, iyo tijaabooyin shaybaar si loo xaqiijiyo waxa qofka haya.

Sidee loo daaweeyaa cudurka fayraska Powassan?

Ma jiro daawo gaar ah oo lagu daaweeyo cudurka fayraska Powassan. Bukaanada qaba jirrooyinka daran waxaa laga yaabaa inay u baahdaan daryeel taageero sida in cusbitaal la dhigo ama taageero neefsiga ah la siiyo.

Sidee baan u yarayn karaa khatartayda?

Wakhtigan ma jiraan wax tallaal ah oo bani-adanka loo heli karo cudurka fayraska Powassan. Yaraynta gaadhista meelaha shilintu joogto ayaa ha difaaca ugu fiican ee ka dhanka ah cudurka shilinta laga qaado.

Iska ilaali qaniinyada shilinta:

- Ogow meesha ay shilintu ku nooshahay iyo marka ay firfircoon yihiin.
  - Shilinta lugaha madow waxay ku nooshahay aagagga geedaha waawayn ama kaynta leh.
  - Gobolka Minnesota, firfircoonida shilinta lugaha madow waxay ugu firfircoon tahay laga bilaabo Abriil -- Luulyo iyo Sebtembar -- Oktoobar.
- Isticmaal celiye shilin oo ammaan ah iyo wax-ku-ool ah haddii aad joogto aagagga ama agagaarka meelaha shilintu ku nooshahay. Raac tilmaamaha waxsoosaarka oo dib ugu isticmaal sida la tilmaamay.
  - Isticmaal **celiyayaasha DEET** (ilaa 30%) maqaarka ama dharka. Ha u isticmaalin DEET dhallaanka ka yar da'da laba bilood.
  - Hore ugu sii daawee dharka iyo qalabka **celiyayaasha permethrin** kusalaysan si aad iskaga ilaaliso qaniinyada shilinta muddo ugu yaraan ah laba toddobaad adiga oo mar labaad isticmaalin. Ha u isticmaalin permethrin maqaarkaaga.
- Xiro dhar iftiin leh oo kaa caawiya inaad si dhib yar u aragto shilinta. Xiro shaadh iyo surwaal dheer si aad u daboosho maqaarkaaga.
- Ku dhaq dharka qallalan iyo qalabka kul sare ugu yaraan 60 daqiiqo kadib markii aad wakhti ku soo qaadatay aagag ay shilini ku nooshahay.
- Kala hadal dhakhtarkaaga xoolaha wax ku saabsan waxsoosaarka ammaanka iyo wax-ku-oolka ah ee aad isticmaali karto si aad u ilaaliso rabbaayaddaada.

Hubi shilinta ugu yaraan halmar maalintii kadib markaad wakhti ku qaadato meelaha ay shilintu ku nooshahay.

- Jirkaaga oo idil si dhaw ugu baadh muraayad, gaar ahaan meelaha ay adag tahay in la arko sida bisqinta iyo kilkisha.
- Soo goo shilinta isla marka aad aragto.
- Isticmaal birqabadyo ama farahaaga si aad shilinta u qabato meel afkeeda u dhaw. Si tartiib ah u soo goo shilinta. Ku nadiifi aagga saabuun iyo biyo.
- Ka baar qalabkaaga iyo rabbaayadahaaga shilin.

Maaree meelaha ay shilintu ku nool yihiin:

- Xaaq cawshka iyo dhabbooyinkana bannee si joogto ah.
- Googoo caleemaha iyo kaynta.
- Ka samee gidaar ah qoryo ama dhagaxaan halka u dhaxaysa cawska iyo looxaanta la googooyey.

Minnesota Department of Health
Vectorborne Diseases Unit PO Box 64975
St. Paul, MN 55164
651-201-5414
www.health.state.mn.us

Powassan Virus Disease – Somali (4/11/19)

Si aad ugu hesho macluumaadkan qaab kale, wac 651-201-5414. Waxaa lagu daabacay warqad dib loo warshadeeyey.